

ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ತೆಟ್ರಿ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ವಿದೋಧಿಸಿ ನಡೆದ ಚಳವಳಿ 'ಭಾರತದ ಹಸಿರು ಚರಿತ್ರೆ'ಯ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದ ವಿಚಾರಣೆಯ ನಂತರ ಮೂವರು ಸದಸ್ಯರಿದ್ದ ಸುತ್ತೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಸಮಿತಿ, 2002ರ ಅ. 30ರಂದು ಮಹತ್ವದ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು. ಡಿಸೆಂಬರ್ 31, 2005ರ ವೇಳೆಗೆ ಕಂಪನಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಗಂಟುಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಮೈನಿಂಗ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕಂಪನಿ, ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧ ಎರಡು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ 2010ರವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್‌ಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜಿಗಳು ತಿರಸ್ಕಾರಗೊಂಡರೂ, ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ಬದಲು ಇತರ ಓರಿಸಿಂಗ್ ಅವಕಾಶವಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ಅತಾರ್ಕಿಕ ವಾದ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಕಂಪನಿಗೆ ಸಿಕ್ವೆ ಲೀಸ್ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ರಿಕಾಣೆ ಹೂಡಿದ ಕೂಡಿದೆ. ಅರ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ.

ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹಲವು ನದಿಗಳು

ಸಂಘಟನೆಗಳ ಹೋರಾಟ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಮುಖೀ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಸರ ನಾಶದ ವಿರುದ್ಧ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದನಿ ಎತ್ತಿದರು.

ರಾಣೀಬೆನ್ನೂರಿನ ಬಳಿಯ ಮೇಡ್ಲೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕುರಿ ಸಾಕಣೆ, ಕಂಬಳಿ ನೇಯ್ಗೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಹಿರೇಮಠ ಅವರು, ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಹರಿಹರದ ಬಿರ್ಲಾ ಒಡೆತನದ ಪಾಲಿಫೈಬರ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಗೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಮೂಡಿಸಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದರು.

ಹೊನ್ನಾವರದ ಸ್ನೇಹಕುಂಜದಲ್ಲಿ ಬಡವರಿಗಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣಾ ಶಿಬಿರ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಡಾ. ಕುಸುಮಾ ಸೊರಬ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರ ಗದ್ದೆಯ ಮಣ್ಣು ಹೇಗೆ ಲೂಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಸೋಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಸುಧಾರಿಸಲು ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಡಾ. ಸುದರ್ಶನ್, ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಪರಿಸರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಜನ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಹೋಗ್ ರಹಿತ ಒಲೆ 'ಅಸ್ತ' ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅಮೂಲ್ಯ ರೆಡ್ಡಿ, ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳಿಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾದ ಜನರ ಪುನರ್ವಸತಿಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಡೀಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪಯಾಸ್‌ರೂ ಸಹ ಜನ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದರು.

ಬೃಹತ್ ಪರಿಸರ ಹೋರಾಟಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದಾಗಿ 'ಫೆವಾರ್ಡ್ - ಕೆ' ಎಂಬ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿ, ಸಂತ್ರಸ್ತರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ, ಯೋಜನೆಯ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ನಂತರ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಹರಿಹರದ ಪಾಲಿಫೈಬರ್ ಕಂಪನಿಯ ವಿರುದ್ಧ, ಮೈಸೂರು ಪೇಪರ್ ಮಿಲ್ಸ್‌ನವರಿಂದ, ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಬಳಿ ಭೂಮಿ ಅತಿಕ್ರಮಣದ ವಿರುದ್ಧ, ತುಂಗಾ ನದಿಗೆ ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರಿನ ಬಳಿ ಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ವಿರುದ್ಧ, ಶರಾವತಿ ಟೀಲ್‌ರೇಸ್ ಯೋಜನೆಯ ವಿರುದ್ಧ, ಕೈಗಾ ಪರಮಾಣು ಸ್ಥಾವರ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ವಿರುದ್ಧ, ಮಂಡ್ಯದ ಕಾಗದ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಸೂಸುವ ವಿಷವಾಯುವಿನ ವಿರುದ್ಧ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅಪಾಯವೊಡ್ಡಬಲ್ಲ ದೋಣಿ ವಿಹಾರದ ವಿರುದ್ಧ, ಬೀದರಿನ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದಾಗುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಾಲಿನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ, ಮಂಗಳೂರು ಹತ್ತಿರದ ತಣ್ಣೀರುಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಗುಜರಿ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುವುದರ ವಿರುದ್ಧ, ಮೈಸೂರಿನ ರಟ್ಟಹಳ್ಳಿಯ ಬಳಿ ಯೋಜಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಯುರೇನಿಯಂ ಸಾಂದ್ರೀಕರಣ ಘಟಕದ ವಿರುದ್ಧ, ನಾಗರಹೋಳೆ-ಬಂಡೀಪುರ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ರೆಸಾರ್ಟ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವವರ ವಿರುದ್ಧ, ನಂದಿಕೂರು ಮತ್ತು ತದಡಿಯ ಉಷ್ಣ ಸ್ಥಾವರಗಳ ವಿರುದ್ಧ, ತದಡಿಯ ಬಾರ್ಜ್ ಮೌಂಟೆಡ್ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರದ ವಿರುದ್ಧ, ಕುದುರೆಮುಖದ ಗಂಗಡಿಕಲ್ಲಿನ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ, ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಅದಿರು ಶೋಧದ ವಿರುದ್ಧ, ಬಿಡದಿ-ಸಾತನೂರಿನ ಬಳಿ ಜಪಾನ್ ಉದ್ಯಮ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರ ವಿರುದ್ಧ - ಹೀಗೆ, ಪರಿಸರವಾದಿಗಳ, ಸಾಮಾನ್ಯರ, ತಜ್ಞರ, ಸ್ಥಳೀಯರ ಹೋರಾಟಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ

ನಡೆದಿವೆ. ಈಗ ಎತ್ತಿನಹೊಳೆ ಮತ್ತು ಶರಾವತಿ ನದೀ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ನಾಲ್ವೆ ಮ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ತರುವ ಯೋಜನೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಹಾಗೂ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಂದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಸೋಲೆಷ್ಟು? ಗೆಲುವೆಷ್ಟು?

ಪರಿಸರ ಹೋರಾಟದಂಥ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಪಂದ್ಯವೊಂದರ ಫಲಿತಾಂಶದಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವೂ ಹೌದು. ಕೆಲವು ಹೋರಾಟಗಳು ಯಾವ ತಾರ್ಕಿಕ ಅಂತ್ಯ ಕಾಣದೆ ನಿರಂತರ ನನಗುದಿಗೆ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಬೇಡ್ಜಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ, ಉತ್ತರದ ಟೆಹರಿ ಡ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮಾಣ ಯೋಜನೆ. 2025ರ ವೇಳೆಗೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಸರ್ಧಾರ್ ಸರೋವರ ಡ್ಯಾಂ ಯೋಜನೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಿರಂತರ ವಿರೋಧ, ಪರವಾನಿಗೆ, ಹೋರಾಟ, ಯೋಜನೆಯ ಪುನರ್ ರೂಪಣೆಯ ನಂತರವೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಅನುಕೂಲಗಳು ಲಭಿಸಿಲ್ಲ. ಕೇರಳದ ಸೈಲೆಂಟ್ ವ್ಯಾಲಿ, ಒರಿಸ್ಸಾದ ನಿಯಮಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದ ಬಾಕ್ಸೈಟ್ ಮೈನಿಂಗ್, ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪಿಕೋ ಚಳವಳಿ, ಹಳೆಯ ಬಿಷ್ಟೋಯಿ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ಬಹುಗುಣ ನಾಯಕತ್ವದ ಚಿಪ್ಪೋ ಚಳವಳಿಗಳು ಯಶಸ್ಸು ಕಂಡಿವೆ. ಈಗ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎತ್ತಿನಹೊಳೆ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ತರಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಶರಾವತಿ ನದಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಜನರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಸಿರು ಮಂಡಳಿ ಎತ್ತಿನಹೊಳೆ ಯೋಜನೆಗೆ ಹಸಿರು ನಿಶಾನೆ ನೀಡಿದೆಯಾದರೂ ಅದು ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಹಲವು ಅಡೆತಡೆಗಳು ಎದುರಾಗಲಿವೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೇ ನೀರಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಶರಾವತಿ ನದಿಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ನೀರು ತರುವ ಉದ್ದೇಶ ವಿವೇಕೀನ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ವಿರೋಧಿ ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲೇ ರುಜುವಾತಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟಗಳಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಕಾಳಜಿ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಹೋರಾಟದ ಕೆಚ್ಚು, ಪ್ರಾಂತ್ಯ, ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳನ್ನೆ ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಒಗ್ಗಟ್ಟುಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಗೆಲುವು ಎಂದು ಅನೇಕ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಹೋರಾಟವೂ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಉಳಿವು ಅಗತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಪರಿಸರ ಧ್ವಂಸದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು.

ಆಧಾರ: ಹಲವು ಮಾಧ್ಯಮ ಪರದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾಧವ ಐತಾಳರ 'ಜಾಗತಿಕ ಪರಿಸರದ ಚರಿತ್ರೆ'.
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ: feedback@sudha.co.in